

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู\*  
THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON  
GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR SECONDARY SCHOOL UNDER  
THE OFFICE OF THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA  
LOEI, NONG BUA LAMPHU

ชนมพรรษ เทียมดวงแข<sup>1</sup>, ธัชชัย จิตรนันท์<sup>2</sup>

Chonmapat Tiamduangkhae<sup>1</sup>, Thatchai Chittranun<sup>2</sup>

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม<sup>1,2</sup>

Maharakham University, Thailand.<sup>1,2</sup>

Email : 64010581010@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู 2) เพื่อออกแบบและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และการจัดลำดับความต้องการของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา และลำดับความต้องการจำเป็น (PNI<sub>modified</sub>) ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา (PNI<sub>modified</sub> = 0.16) 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 30 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5 แนวทาง 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5 แนวทาง 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง 4) การวัดผล ประเมินผล 5 แนวทาง 5) การนิเทศการศึกษา 5 แนวทาง 6) การพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการ

โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู แนวทางมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกแนวทางมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทุกข้อ โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกแนวทางมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทุกข้อ โดยด้านที่มีความเป็นไปได้ มากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ การศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

**คำสำคัญ :** 1. การพัฒนาแนวทาง 2. การบริหารงานวิชาการ 3. หลักธรรมาภิบาล

### ABSTRACT

The purpose of this research was 1) To study the current conditions. The desirable conditions and needs of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong bua lamphu secondary educational service Area Office. 2) To develop guidelines for implementation of academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong Bua Lamphu secondary educational service Area Office. By using a questionnaire to collect data from a sample group of 324 administrators and teachers with 5 experts. The research instruments were questionnaires, interviews and assessments. The statistic used for the data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) Current conditions, desirable conditions, and prioritization of the needs of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong bua lamphu secondary educational service Area Office. Overall current condition was at the high level. The highest mean is evaluation. Overall desirable condition was highest level. The highest mean is education supervision. The order of needs, the aspect with the most need is the school curriculum development and educational supervision. 2) Guidelines for the operation of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong Bua Lamphu secondary educational service Area Office, consists of 6 elements, 30 approaches, namely 1) Educational curriculum development 5 approaches 2) teaching and learning management in educational institutions 5 approaches 3) development of the learning process 5 approaches 4) evaluation 5 approaches 5) education supervision 5 approaches 6) development and use of technology for education 5 approaches. The results of assessing the feasibility of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong Bua Lamphu secondary educational service Area Office. Found that: The guidelines are appropriate

and there is at the most level of overall appropriate. At the highest level, the same of all items. The aspect that is most appropriate is the aspect of educational curriculum development, educational supervision, and teaching & learning management in educational institutions. When considering each item, it was found that it was most likely the same for all items. The most likely aspect is student screening.

**Keywords :** 1. Guideline development 2. Academic administration 3. Good governance

### 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 164 ที่ระบุให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินการให้มีการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยนโยบายที่ 10 ที่ตระหนักถึงการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการ และความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างเคร่งครัด ยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น สร้างภาระแก่ประชาชนเกินควรหรือเปิดช่องโอกาสการทุจริต เช่น ระเบียบการ จัดซื้อ จัดจ้าง การอนุญาต อนุมัติ และการขอรับบริการจากรัฐ ซึ่งมีขั้นตอนยืดเยื้อใช้เวลานาน ช้าซ้อน และเสีย ค่าใช้จ่ายทั้งของภาครัฐและประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) นอกจากนี้เรื่องคุณธรรมในสถานศึกษา ครูใหญ่หรือผู้อำนวยการต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียน ครู บุคลากรและสถานศึกษา ทั้งในการครองตน ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมาภิบาล มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ และอดทน ครองงาน สร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและลูกน้องให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมและมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อประโยชน์ของประเทศ ในส่วนของ กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายโรงเรียนคุณธรรม เพื่อสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า “ขึ้นชื่อว่า สถานศึกษา ต้องมีคุณธรรม” เพื่อบ่มบ่มเพาะให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนทุกคนมีความตระหนัก รู้ เข้าใจและคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ สร้างความรู้สึกรักผดชอบชาติ ภูมิใจในการทำมาตุภูมิ และร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรมด้วยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันสมาคมผู้ปกครอง นักเรียน และ ครู ถือเป็นอีกกลุ่มคนที่จะช่วยสนับสนุน การทำงานของครูใหญ่และสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานรัฐมนตรี, 2560) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการยกระดับคุณภาพ

การศึกษาให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันโดยต้องน้อมนำยึดถือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานและจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครอง แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542) รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระเบียบบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ต่อมาได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติ ซึ่งการบริหารจัดการของโรงเรียนการนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบ ให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ เป็นการบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ ความประพฤติชอบการมีส่วนร่วมและกระบวนการยุติธรรม โดยยึดหลักสำคัญ พื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า (พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), 2556)

การศึกษาในประเทศไทยได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลหรือหลักบริหารจัดการบ้านเมืองมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศมาจากการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติโดยอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุม เข้มแข็ง มีคุณภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น หลังจากที่มีการปฏิรูปการศึกษาแล้วเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 5 มาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การบริหารงานของโรงเรียนแต่ละแห่ง ผู้บริหารจะมีพฤติกรรมการบริหารที่แตกต่างกันมีพรรณนาต่างกัน พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก บุคลากรมีความพึงพอใจและยินดีที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถการบริหารจัดการที่ดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ พร้อมรับการตรวจสอบได้เสมอ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์กรเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารโรงเรียนที่ยังขาดคุณธรรม จริยธรรมยังมีอยู่ในสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหาร

สถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริการงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2553)

การบริหารงานวิชาการยังถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา หากต้องการให้ งานดังกล่าวดำเนินไปได้ด้วยดีบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ผู้บริหารจะต้องนำกระบวนการ การบริหารมาใช้กับงาน เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต่าง ๆ กล่าว ไปในทิศทางเดียวกันว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญเพราะการเรียนการสอนเป็นงานหลักของ สถานศึกษาส่วนงานอื่น ๆ ในการบริหารสถานศึกษาถือเป็นงานเสริมและงานสนับสนุนงานวิชาการ (สันติ บุญภิรมย์, 2557) สอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหาร โรงเรียนตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่ จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดการบริหารจัดการและปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการจัดทำสารสนเทศต่างๆ เพื่อสร้างความ ตระหนักและให้ความรู้กับผู้บริหารและครูผู้สอน กำหนดให้สถานศึกษาทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้อง กับเป้าหมาย จัดวางระบบควบคุมภายใน จัดทำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เผยแพร่ให้ ประชาชนทราบ มีการประเมินเป็นระยะ ส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารจัดการโดยยึดหลักคุณธรรม แต่ปัจจุบันยังมีชาวกรรณิการ์เรียนกล่าวหาความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของผู้บริหารบางโรงเรียน เช่น ยังไม่ได้กำหนดแผนงานและโครงการเพื่อรองรับการบริหารงานภายในโรงเรียนแต่ละแห่งอย่าง เต็มชัด การจัดการเรียนการสอนของครูยังขาดการจัดการที่ดี และยังพบข้อบกพร่องในเรื่อง นิติธรรม คุณธรรม การบริหารงานไม่โปร่งใสในฝ่ายวิชาการ มีการฟ้องร้องระหว่างผู้ปกครองกับครู ซึ่งเป็น ผลเสียที่อาจทำให้คุณภาพการศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นถือเป็นสาเหตุสำคัญที่สะท้อนให้เห็นการขาดหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนได้นำผลของการวิจัยไปใช้พัฒนาเพื่อเป็น องค์ความรู้ และนำมาบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนตนเองและโรงเรียนอื่น ๆ ให้มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

2.2 เพื่อออกแบบและประเมินแนวทางบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

## 3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อให้ผู้บริหารและครูใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ

3.2 ได้แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งผู้บริหารและครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาอย่างสูงสุดต่อไป

## 4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2565 จำนวน 324 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชั้นภูมิแล้ว สุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การวัดผล ประเมินผล 5) การนิเทศการศึกษา 6) การพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Type) การสร้างและการหา

คุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนและทดลองใช้ (try-out) จำนวน 30 คน ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทดลองใช้ เครื่องมือ และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 6 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มาออกแบบยกย่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมี โครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

## 5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

**ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและระดับสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภูโดยรวมและรายองค์ประกอบ

| การบริหารงานวิชาการ                     | สภาพปัจจุบัน |      |                   | สภาพที่พึงประสงค์ |      |                   |
|-----------------------------------------|--------------|------|-------------------|-------------------|------|-------------------|
|                                         | $\bar{X}$    | S.D. | ระดับการดำเนินงาน | $\bar{X}$         | S.D. | ระดับการดำเนินงาน |
| 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา            | 4.13         | 0.14 | มาก               | 4.81              | 0.08 | มากที่สุด         |
| 2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา      | 4.21         | 0.12 | มาก               | 4.79              | 0.07 | มากที่สุด         |
| 3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้            | 4.22         | 0.09 | มาก               | 4.81              | 0.04 | มากที่สุด         |
| 4. การวัดผล ประเมินผล                   | 4.25         | 0.08 | มาก               | 4.68              | 0.20 | มากที่สุด         |
| 5. การนิเทศการศึกษา                     | 4.17         | 0.07 | มาก               | 4.83              | 0.04 | มากที่สุด         |
| 6. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา | 4.13         | 0.06 | มาก               | 4.77              | 0.04 | มากที่สุด         |
| โดยรวม                                  | 4.19         | 0.03 | มาก               | 4.78              | 0.06 | มากที่สุด         |

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบ ด้านการวัดผล ประเมินผล รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงาน วิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู แล้วนำมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Priority Needs Index Modified ( $PNI_{modified}$ ) เพื่อนำมาจัดเรียงลำดับความต้องการ ปรากฏดังตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** แสดงค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงาน วิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู รายองค์ประกอบ

| การบริหารงานวิชาการ                     | ค่าเฉลี่ย<br>สภาพ<br>ปัจจุบัน<br>(D) | ค่าเฉลี่ย<br>สภาพที่พึง<br>ประสงค์<br>(I) | $PNI_{modified}$<br>(I-D)/D | ลำดับความ<br>ต้องการ<br>จำเป็น |
|-----------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|
| 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา            | 4.13                                 | 4.81                                      | 0.16                        | 1                              |
| 2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา      | 4.21                                 | 4.79                                      | 0.14                        | 3                              |
| 3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้            | 4.22                                 | 4.81                                      | 0.14                        | 3                              |
| 4. การวัดผล ประเมินผล                   | 4.25                                 | 4.68                                      | 0.10                        | 4                              |
| 5. การนิเทศการศึกษา                     | 4.17                                 | 4.83                                      | 0.16                        | 1                              |
| 6. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา | 4.13                                 | 4.77                                      | 0.15                        | 2                              |
| โดยรวม                                  | 4.19                                 | 4.78                                      | 0.14                        | -                              |

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู รายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการนิเทศการศึกษาด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

**ตารางที่ 3** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

| การบริหารงานวิชาการ                     | การแปรผล    |      |           |               |      |           |
|-----------------------------------------|-------------|------|-----------|---------------|------|-----------|
|                                         | ความเหมาะสม |      |           | ความเป็นไปได้ |      |           |
|                                         | $\bar{X}$   | S.D. | ระดับ     | $\bar{X}$     | S.D. | ระดับ     |
| 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา            | 4.72        | 0.42 | มากที่สุด | 4.72          | 0.49 | มากที่สุด |
| 2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา      | 4.76        | 0.40 | มากที่สุด | 4.72          | 0.49 | มากที่สุด |
| 3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้            | 4.68        | 0.51 | มากที่สุด | 4.68          | 0.51 | มากที่สุด |
| 4. การวัดผล ประเมินผล                   | 4.64        | 0.53 | มากที่สุด | 4.68          | 0.51 | มากที่สุด |
| 5. การนิเทศการศึกษา                     | 4.60        | 0.62 | มากที่สุด | 4.72          | 0.49 | มากที่สุด |
| 6. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา | 4.64        | 0.53 | มากที่สุด | 4.72          | 0.49 | มากที่สุด |
| โดยรวม                                  | 4.67        | 0.50 | มากที่สุด | 4.70          | 0.50 | มากที่สุด |

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง เห็นว่า ความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ

## 6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การวัดผล ประเมินผล การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันหลายสถานศึกษามีความพยายามนำหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยการสร้างเครือข่าย และเปิดโอกาส ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยาภรณ์ ภูกลาง (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้าน การนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ และนวัตกรรม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และงานวิจัยของ วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบคุณภาพ ตามลำดับ

6.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามียุทธศาสตร์มากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เป็นไปตามแนวปฏิบัติหรือนโยบายของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อภิวัฒน์ จันทร์สม (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคามโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคามโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา

6.3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI<sub>modified</sub>) ของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ว่ามีปัญหา

และต้องการพัฒนาด้านใดมากที่สุด โดยพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็น (PNI<sub>modified</sub>) มากเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ กล่าวได้ว่าโรงเรียนมีปัญหาและต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษามากที่สุด ตามที่กล่าวข้างต้น อาจเพราะด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นตัวกำหนดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลจึงเห็นความสำคัญการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเบื้องต้น

6.4 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งได้จากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี(Best Practices) แล้วนำมาสังเคราะห์ ยกร่างเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 25 แนวทาง ตามองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล ผสมเข้ากับการบริหารงานวิชาการ จำแนกเป็น ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5 แนวทาง ด้านการนิเทศการศึกษา 5 แนวทาง ด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5 แนวทาง ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5 แนวทาง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง ซึ่งผลการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ทั้งหมดล้วนเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ รวมถึงมีประสบการณ์ ในการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น ต่างมีความเห็นว่า แนวทางมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุดทุกแนวทางและเห็นว่าการบริหารงานวิชาการทุกด้านและทุกขั้นตอนควรยึดหลักธรรมาภิบาลประยุกต์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2546) ที่ได้เสนอว่า ธรรมาภิบาลเป็นหลักการคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเป็นการรับรองว่า ในองค์กรจะไม่มีกรณีฉ้อราษฎร์บังหลวงไม่ด้อยประสิทธิภาพในการบริหารงาน ธรรมาภิบาลของสถานศึกษาก็คือสิ่งที่รับรองว่าสถานศึกษาไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ด้อยประสิทธิภาพในการพัฒนา แต่เป็นการประกันว่าสถานศึกษานั้นมีการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ และตรวจสอบได้

## 7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย

### 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.1 สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่มีความรู้ความสามารถ

1.3 สถานศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 สถานศึกษาวิเคราะห์ พัฒนาหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ  
ของชุมชน

1.5 สถานศึกษามีการติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2.1 สถานศึกษาส่งเสริมครูให้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

2.3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับชุมชน

2.4 สถานศึกษาจัดให้มีการวิจัย พัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.5 สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.1 สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.2 สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

3.3 สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยฝึกปฏิบัติจริง

3.4 สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครูพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3.5 สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้คู่คุณธรรม

4. ด้านการวัดผล ประเมินผล

4.1 สถานศึกษากำหนดการวัดผล ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ  
นโยบายของประเทศ

4.2 สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้วัดผล ประเมินผลด้วยความยุติธรรม

4.3 สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครูให้พัฒนาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่ถูกต้อง  
มีประสิทธิภาพ

4.4 สถานศึกษาจัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

4.5 สถานศึกษาส่งเสริมการวัดผล ประเมินผลตามความถนัดของผู้เรียนและประเมินผล  
ตามสภาพจริง

5. ด้านการนิเทศการศึกษา

5.1 สถานศึกษากำหนดแนวทาง กระบวนการการนิเทศที่ชัดเจน

5.2 สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจในกระบวนการนิเทศ  
ว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน

5.3 สถานศึกษาจัดกระบวนการนิเทศโดยใช้หลักกัลยาณมิตร

5.4 สถานศึกษาจัดทำเอกสารการนิเทศให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

5.5 สถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นคณะกรรมการนิเทศภายใน

6. ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6.1 สถานศึกษากำหนดนโยบาย วางแผนจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี

6.2 สถานศึกษาจัดอบรมครูเรื่องการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

6.3 สถานศึกษาให้ครูผลิตสื่อการสอนในทุกปีการศึกษา

6.4 สถานศึกษามีแพลตฟอร์มให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีทำงานร่วมกัน

6.5 สถานศึกษาสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยี

## 8. ข้อเสนอแนะ

### 8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ควรตระหนักหรือให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการโดยหลักธรรมาภิบาลให้มากขึ้น โดยการส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายและมีแนวทางการพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยี สนับสนุน ส่งเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การสร้างแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

### 8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.2 ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากหลักธรรมาภิบาลเป็นการส่งเสริมมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

8.2.2 ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการวางแผนที่สอดคล้องรับกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษา

### 8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในระดับอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

8.3.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ในประเด็นองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติมที่มีความสำคัญ และมีส่วนในการบริหารงานวิชาการ และออกแบบแนวทางในรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น

## 9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- จรรยาภรณ์ ภูกลาง. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). (2556). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2553). ทรัพยากรการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอทย์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. (2565). **แผนพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.**

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). **คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

อภิวัฒน์ จันทรสม. (2563). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคามโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

## 10. คำขอบคุณ

บทความฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะและตรวจสอบแก้ไข ในการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ที่กรุณาให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บุพการี ครู คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จด้วยดีมาโดยตลอด